

Kultūros uostas

„Visuomet gera sugrįžti į Pakutuvėnus – į mano sielos namus”, – sako J. Klietkutė.

Manto PELECKO nuotr.

Jolanta Klietkutė: „Ar gali aklas vesti aklą?”

„Dievas paėmė ir perkėlė mane iš vienos gyvenimo terpės į kitą. Tai priėmiau kaip man suteiktą antrą galimybę. Neprisiminiau, ko manęs prašė, tad visą gyvenimą klausiu šv. Pranciškaus žodžiais: „Ko Tu iš manęs nori, Viešpatie? Ką nori, kad padaryčiau?”, ir darau tai, kas, manau, galėtų bent iš dalies atitikti Jo valią”, – sako paauglystėje klinikinę mirtį patyrusi Jolanta Klietkutė, kuriai Velykų atsinaujinimas – ypatinga šventė.

Agnė BENETYTĖ

Kretingos muziejaus vyr. muziejininkė-istorikė, fotografė, Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos mokslinio ir dvasinio palikimo tyrinėtoja, Lietuvos pranciškonų pasauliečių ordino veiklų puoselėtoja, aktyvi visuomeni-

ninkė J. Klietkutė neseniai apdovanota Vyskupo Motiejaus Valančiaus medaliu. Garbingas apdovanojimas skirtas už krikščioniškosios kultūros ir dvasinių vertybių puoselėjimą ir sklaidą, filantropinę veiklą, vi-

suomeniškai aktualią publicistiką, ugdančią tautiškumą, dvasines vertybes. Kretingos rajono savivaldybės įsteigtas medalis įteikiamas Lietuvos valstybės atkūrimo ir vyskupo Motiejaus Valančiaus gimimo (1801 m. vasario 16 d.) dieną.

Jolanta, kuo jums svarbios Velykos?

Į kiekvieną teologinį klausimą žvelgiu per savo gyvenimo prizmę – kaip tai pasireiškia ar nepasireiškia mano gyvenime. Kiekviena gavėnia man atneša įvairių egzistencinių pamąstymų, ką aš galėčiau keisti savo

gyvenime ir aplinkoje, bet pirmiausia – ką turėčiau keisti savo širdyje ir mintyse. Pastarosiomis dienomis labai stipriai išgyvenu pasaulio situaciją, kai, pakliuvę į vienokius ar kitokius sunkumus, mes pirmiausia imame ieškoti kaltų, juos radę nukryžiuojame ir toliau sau gyvenime įvykdę „teisingumą”. Bet ar situacija, kurioje buvome, pasikeitė? Šių metų mano Prisikėlimo šventės mintis – keistis ir mokytis. Velykos – keisk mąstymo kryptį!

Esate Kretingos muziejaus vyr. muziejininkė-istorikė.

Kuo paviliojo ši profesija?

Nuo vaikystės svajoju būti istorike. Net nežinau, kodėl man kilo ši mintis. Neturėjau nei giminių, nei pažįstamų istorikų. Išmokusi skaityti „prarijau” visas bibliotekoje rastas Petro Tarasenos ir kitas istorines-nuotykinės knygas.

Deja, mano šeimos finansinė padėtis buvo tokia, kad baigusi 8 klases privalėjau rinktis profesiją, kad pati galėčiau užsidirbti pragyvenimui. Kadangi istoriją galėjau studijuoti tik aukštojoje mokykloje – teko šią svajonę atidėti. Kitos specialybės nedomino, tad pasiėmiau leidinį „Kur mokytis?”, užsimerkiau, atsiverčiau ir bakstelėjau pirštu. Pataikiau į Vilniaus elektromechanikos technikumą programautojo specialybę...

Vėliau sudėtingi gyvenimo keliai ir klystkeliai mane atvedė į Kretingą, keletą metų dirbau „Špitolės” arbatinėje-knygynėlyje, keletą metų gyvenau Pakutuvėnuose, vėliau įstojau į Kretingos religijos studijų institutą prie KTF VDU. Taigi mano studijos gerokai nutolusios nuo mano vaikystės svajonės ir istorijos ar muziejininkystės. Tai labiau pašaukimas, o ne išsilavinimas. Konfucijus sakė: „Pasirink mėgstamą darbą ir tau gyvenime nė vienos dienos nereikės dirbti.” Visiškai jam pritariu. Yra nuostabu keltis ryte, nes noriu eiti į darbą, nes žinau, kad ten manęs laukia vis naujos ir naujos, dar neatrastos istorijos. Mane tai veža.

Ko galime pasimokyti iš istorijos?

Atsakyčiau Jono Basanavičiaus žodžiais: „Tauta, nežinanti savo praeities, neturi ir ateities.” Labai gaila, kad pastaraisiais dešimtmečiais istorija suprantama tik kaip datų ir faktų rinkinys. Suprantu, kodėl jauniems žmonėms istorija neįdomi – nes pateikiama sausai. Jeigu žiūrėtume ne į datas, o į aplinkybes, veikusias vienokius ar kitokius įvykius, į asmenybes, jas formavusias tradicijas, laikmetį, tų asmenybių tikslus ir poelgius – matytume visiškai kitokį paveikslą. Istoriją stebėtume kaip įdomiausią veiksmo filmą. Ji yra gyva ir, beje, linkusi kartotis. Tiktai matydami praeities panoramą galime planuoti ar koreguoti ateities įvykius. >>>18

Jolanta Klietkutė: „Ar gali aklas vesti aklą?“

« 17 Deja, realybė rodo, kad žmonija iš istorijos nesimoko. Kiekviena nauja karta nori įrodyti, kad ji yra išskirtinė, ji žino viską geriau negu tėvai ar seneliai, atmeta protėvių patirtį ir kuria savo gyvenimus, tačiau persirite į antrą gyvenimo pusę suvokia, kad tėvai buvo teisūs, bet... Tada jau jų vaikai kuria savus gyvenimus ir kartoja tas pačias klaidas...

Kuo šiuo metu domitės?

Kretinga, mano akimis žiūrėti, yra nuostabi tuo, kad čia kiekvienas akmuo, kiekvienas posūkis, kiekvienas pastatas pasakoja savo unikalią istoriją. Dabar renku medžiagą straipsniui apie tvorą. Taip, apie tvorą! Bet apie ją sukasi tiek daug įdomybių, tiek istorijų, kad pati esu nustebusi. Jeigu ruošiatės aplankyti Kretingą su gidu, neužteks valandos ar dviejų. Jos istorija labai spalvinga ir įvairialypė. Čia tikrai nesugebėsiu išpasakoti visų įdomybių. Kretingą pamilau iš pirmo žvilgsnio, pirmą kartą išlipusi iš traukinio 1993 metais.

Esate fotografė?

Buvau fotografė. Pavargau, išsisėmiau, o gal pasenau? Fotografija taip pat buvo mano gyvenimo būdas, neatsiejama mano esaties dalis. Galbūt mano fotografijos nebuvo meninės, nebuvo parodinės. Mačiau pasaulį savaip. Fiksavau tai, kas, mano galva, svarbu, ką reikia išsaugoti, kas kinta ir pradings, jeigu nebus nufotografuota. Dokumentinė fotografija, nepagražinta, parodanti ir išsauganti realybę tokią, kokia ji buvo tą akimirką, kai aš ją mačiau. Jau atėjo laikas, kai galiu peržiūrėti savo archyvus, pasirinkti svarbiausias nuotraukas, kurios nuoguls Kretingos muziejaus rinkinyje kaip mano laikmečio istorijos liudytojai.

Domitės senąja fotografija?

Senoji fotografija mano gyvenime taip pat atsirado netikėtai. Gyvenau Pakutuvėnuose ir pranciškonas brolis Gediminas Numgaudis atsinešė dėžutę senų nuotraukų. Sėdėjau, varčiau jas ir pamačiau vieną nežinomo klieriko nuotrauką, paklijuotą ant kartoninės fotokortelės, ant kurios aukso raidėmis buvo įspausstas užrašas: „Pauline Mongird Polonga“. Sudomino – moteris fotografė? Pradėjau ieškoti informacijos, kas buvo ši moteris.

Stebuklo dėka mane susira-

► „Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos metai. Muziejuje organizuojamai parodai gavau įdomų eksponatą ir bandau nuo jo nuvalyti dulkes ir laiko apnašas“, – paaiškina J. Klietkutė.

Elenos KLIETKUTĖS nuotr.

„Kartais, kai manęs paklausia, ką veikiu, norisi atsakyti: „Prikeliu mirusius.“ Drąsus atsakymas, bet iš tikrųjų taip ir jaučiuosi.

do Paulinos Mongirdaitės sesers palikuonė, vykau pas ją į Varšuvą, skenavau šeimos albumų nuotraukas, skaitėme jos proselės prisiminimus apie jos pauglystę Palangoje, senelių Mongirdų viloje, ir apie mylimą tetą Paulą Mongird. Šių prisiminimų dėka pavyko atkurti šiltą, žmogišką Paulinos Mongirdaitės portretą. Susipažinau su genealogu Aidu Baškiu, kuris sudėliojo bajorų Mongirdų genealogijos pagrindus. Paulinos Mongirdaitės gyvenimo istoriją į knygą dėlioju penkiolika metų. Ir dabar dar tebedėlioju.

Kadangi muziejuje mano tiesioginis darbas yra tyrinėti ir tvarkyti ikonografijos rinkinį,

kiekviena mano diena yra kelionė laiko mašina po įvairiausių laikmečių ir vietoves. Neatpažintų asmenų ir vietų fotografijos pamažu atsiskleidžia ir ima pasakoti neįtikėtiniausias istorijas. Žinoma, tik didžiulio tiriamojo darbo dėka.

Gyvendama istorijoje imu suvokti Dievo filosofiją. Pas Jį nėra laiko sąvokos. Yra amžinas dabar. Visa kas buvo giliai praity ir kas dar bus ateity – visa yra dabar. Ir mes gyvename dabar, o ne tame, kas buvo vakar, ar ne baimėje, kas bus rytoj.

Keletą metų gyvenau Pakutuvėnuose, atsiskyrėlių bendruomenėje, kuri pamažu tapo pasaulio atstumtųjų, nesuprastųjų

priebėga, vėliau peraugo į alkoholikų, narkomanų reabilitacijos bendruomenę. Dvidešimt metų bendravau su aplinkinių kaimų žmonėmis, rinkau jų ir jų šeimų istorijas. Pakutuvėnų bendruomenės ir kaimo gyventojų istorijos sugulė į knygą „Pakutuvėnai. Kaimo istorija“.

O kaip jūsų gyvenime atsirado genealogija?

Besidomėdama Pakutuvėnų kaimo žmonių istorijomis, staiga suvokiau, kad žinau šimtų man visiškai svetimų žmonių tėvus, senelius ir proselius, galiu vardinti jų ryšius, gimines ir vaikus, o savo pačios kilmės visiškai nežinau. Dėkoju Dievui, kad tuomet dar buvo gyvi mano tėveliai. Važiavau pas juos, klausinėčiau, kiek tik pajėgiau sugalvoti klausimų, pakėlėme šeimos nuotraukų albumus, tyrinėjome kiekvieną nuotrauką, užsiraši-

nėjau visas istorijas. Džiaugiuosi, kad spėjau. Toliau – ilgos naktys internete studijuojant bažnyčių metrikų knygas. Seniausias dabar man žinomas protėvis gimęs apie 1480 m. Mano pačios giminės medžio susidėliojimas labai paveikė mano asmenybę. Atradau sąsajas, kodėl turiu vienokias ar kitokias savybes ar baimes, taip pat ir talentus ar sugebėjimus.

Ieškote ir naujam gyvenimui prikeliate pamirštų įdomių asmenybių biografijas. Kokių asmenybių biografijos domitės šiuo metu?

Asmenybės, kurių biografijas renku, ateina pačios, man niekada nereikia galvoti, kuo gi čia dabar susidomėjus. Tvarkydama muziejaus ikonografijos rinkinį, aprašinėdama nuotraukas aptinku dar netyrinėtų fotografų pavardžių – jų biografijas ir imuosi

dėlioti (pav. Mečio Barkausko, Kosto Jagučio).

Gal iš pirmo žvilgsnio mano darbas atrodo labai romantiškas ir lengvas, bet tai tik išorės žavesys. Istorijos paieškos yra labai labai ir net labai lėtos. Jei dauguma kitų sričių darbuotojų 17 valandą vakaro uždaro duris ir eina ilsėtis, mano paieškos interneto archyvų platybėse trunka per naktis, savaitgalius ir atostogas. Bet taip įtraukia, kad nebegaliu atsitraukti.

Negaliu sustoti, nes jaučiu, kad šis darbas prasmingas. Kad tos asmenybės, kurios savo buvimu, veikla ir darbu darė įtaką Kretingos, Lietuvos istorijai, neturi būti palaidotos po laiko dulėmis. Kartais, kai manęs paklausia, ką veikiu, norisi atsakyti: „Prikeliu mirusius.“ Drąsus atsakymas, bet iš tikrųjų taip ir jaučiuosi.

Vasario 16-ąją buvote apdovanota Kretingos rajono savivaldybės įsteigtu Vyskupo Motiejaus Valančiaus medaliu už krikščioniškosios kultūros ir dvasinių vertybių puoselėjimą bei sklaidą. Kuo jums svarbus šis apdovanojimas?

Džiaugiuosi, nes šis apdovanojimas man yra ženklas, kad Kretingai rūpi Jurgio Pabrėzos asmenybė ir jo palikimas!

Jurgis Ambraziejus Pabrėža – išskirtinė asmenybė. Erudicija ir mąstymu jis gerokai pralenkė savo gyvenamą laikmetį. Mano protas nesuvokia, kaip jis sugebėjo tiek daug nuveikti teturėdamas vieną gyvenimą. Kalbu apie jį, rašau straipsnius, renku biografiją todėl, kad jo dėka pati patyriau stebuklą, buvau išgydyta. Esu jam skolinga savo gyvybę.

Tikiu, kad tokių asmenybių gyvenimo pavyzdžiai labai reikalingi šių dienų žmonėms. Gyvename labai įdomiu, bet tuo sykiu ir keistu laiku: Šventasis Raštas jau nėra autoritetas, tačiau žmonėms reikalingi nuomonės formuotojai, koučerai, psichologai... „Ar gali aklas vesti aklą? Ar ne abu įkris į duobę?“

Žinoma, žmonės mato šiandienos Bažnyčios sopulius – nekrikščioniškai gyvenančius, besielgiančius dvasininkus ir nutaria, kad tokia Bažnyčia jiems nereikalinga. Pasakysiu naują – dvasininkai tokie patys žmonės, kaip ir mes. Ir jie turi tokias pačias silpnības bei polinkius. Niekas neapsaugotas nuo nuopuolio. Dykumų tėvai turėjo vieną labai gerą nuostatą – nė vieno žmogaus nelaikė autoritetu, kol jis gyvas.

Mirtis yra galutinis taškas, kuomet galima įvertinti nueitą gyvenimo kelią. Tad nuomonės formuotojų ir gyvenimo kelro-

džių reikia ieškoti jau tarp amžinybėje besiilsinčiųjų.

Ir šiame kontekste nepaprastai gražiai įsipaišo J. A. Pabrėža. Jo asmeninio dvasinio tobulėjimo pasiryžimai yra lyg dienoraštis silpno, nuodėmės gundomo žmogaus, kuris iš pasakutinių ryžtasi kovoti su nuodėme, kartkartėmis užsirašo konkrečius žingsnius ir net nusistato sau bausmes, jei tų pasiryžimų nesilaikys.

Mirtis yra galutinis taškas, kuomet galima įvertinti nueitą gyvenimo kelią. Tad nuomonės formuotojų ir gyvenimo kelrodžių reikia ieškoti jau tarp amžinybėje besiilsinčiųjų.

Vienintelis jo autoritetas – Dievas. Troškimas – sekti Jėzumi ir elgtis kaip Jis. Kodėl Pabrėžos pamokslai taip traukė žmonių širdis, kad net iš vakaro susirinkdavo didžiausios minios? Kodėl jo pamokslai tokie artimi net mūsų laikmečio žmonėms? Nes kalbėjo ne savo, o Šventojo Rašto žodžiais. Šventajame Rašte yra aprašytos visos įmanomos gyvenimo situacijos ir jų sprendimo būdai. Tereikia imti ir skaityti. Jurgis Pabrėža gyveno žemėje, bet dangaus perspektyvoje. Gyveno dabartyje.

Esate ne tik Lietuvos pranciškonų pasauliečių ordino veiklos puoselėtoja, bet ir aktyvi visuomenininkė. Kaip atradote tikėjimą?

Mano gyvenime ne viskas taip gražu, kaip iš šio pasakojimo atrodytų. Buvo visko. Paauglystėje patyriau klinikinę mirtį. Tarsi iš palubės mačiau savo kūną, gulintį apačioje, vėliau atsidūriau visiškoje tuštumoje ir akinančioje šviesoje. Balsas manęs klausė: „Ką padarei, kad atėjai čia?“ Pamenu, kad kūno neturėjau, neturėjau rankų, bet sąvoka „nusviro rankos“ tą akimirka įvardija geriausiai. Nieko nenuveikiau. Tas pats balsas pasakė: „Tai grįžk ir padaryk...“ O ką liepė padaryti – nebeprisimenu. Žinau tik, kad nubudus mano gyvenimas radikaliai pasikeitė. Lyg burtų lazdele mostelėjus dingo mano seni, nuolat į klystkelius traukiantys draugai, o susitikau Vilniaus Žvėryno parapijos jaunimą, paskui – pasauliečius pranciškonus. Pernelyg ilgai tektų pasakoti visas smulkmenas. Tiesiog Dievas paėmė ir perkėlė mane iš vienos gyvenimo terpės į kitą. Tai priėmiau kaip man suteiktą antrą galimybę. Neprisiminiau, ko manęs prašė, tad visą gyvenimą klausiu šv. Pranciškaus žodžiais: „Ko Tu iš manęs nori, Viešpatie? Ką nori, kad padaryčiau?“, ir darau tai, kas, manau, galėtų bent iš dalies atitikti

Jo valią. Žinoma, nesu tobula, nuolat „grybauju“, bet nuoširdžiai stengiuosi, kad man autoritetu būtų vien tik Dievas, o mano gyvenimo dienos atitiktų Šventojo Rašto gaires.

Gal buvo laikas, kai traukė vienuolystė?

Nemaniu, kad vienuolės kelias – mano pašaukimas. Svajojau apie jaukius namus, didelę ir mylinčią šeimą. Tačiau baisiausias

pranciškonų šeimos pašaukimą.

Kažkada man, kaip ir daugeliui kitų, bažnyčia atrodė tik didžiulė, šalta patalpa, pilna svetimų žmonių. Laukiau svetingumo, laukiau dėmesio, bet pati nieko nedariau. Kol vieną dieną atėjo nušvitimas, kad ne jiems reikia manęs, o man mirtinai reikia jų! Kai įsisąmoninau, kad bažnyčia yra mano namai, kad joje kaip namuose privalau viskuo rūpintis: dulkėmis, gėlėmis, jaukumu, šiluma, remontu, būti dėmesinga svečiams – viskas pasidarė labai paprasta ir aišku. Pamačius trūkumus nėra reikalo bambėti, o imi ir sutvarkai ar ieškai galimybių, kaip tai padaryti. Tada prasiplečia akiratis ir suvoki, kad ir visa nuostabi žemės planeta yra mano namai, kuriais aš privalau rūpintis ir juos tautoti.

Iš kur tas begalinis noras padėti savo artimam?

Šventajame Rašte mane žavi vienas pasakojimas: Kafarnau-me Jėzui apsisojus viename name, minia žmonių spraudėsi prie jo ir prie durų nebeliko vietos. Keturi vyrai atnešė paralyžiuotą žmogų, bet, negalėdami dėl minios prinešti jo prie Jėzaus, jie praplėšė stogą ir, padarę skylę, nuleido žemyn neštuvus, ant kurių gulėjo paralyžiuotasis, kad šis galėtų susitikti Jėzų ir būtų pagydytas. Dažniausiai šioje

istorijoje akcentuojama pagydy-mo – nuodėmių atleidimo linija, bet man didžiausią įspūdį daro tie keturi draugai, besirūpinantys savo draugu, kuris pats savo jėgomis yra neįgalus ateiti pas Jėzų. Norėčiau, kad šiandienos gyvenime mes būtume va tokie draugai, kurie vieni dėl kitų galėtume net stogus nukelti. Kiekvienam krikščioniui būtina bendruomenė, kurioje lyg akmenėliai maiše gludina visos mūsų puikybės apraiškos. Tik būdami kartu galime augti tikėjime, augti kaip asmenybės ir išlikti žmonėmis vienišume paskendusiam ir pamažu išprotėjančiam pasaulyje.

Kiekvienam norėtusi palinkėti atrasti tikėjimo dovaną, nes...

Kai esi laimingas, nori, kad ir visi aplinkui būtų laimingi. Tikėjimo dovana atneša ne trumpalaikę pasitenkinimo laimę, o visiškai kitą – giluminę dvasinę būseną, kai ir didžiausiose sukrėtimuose bei išbandymuose širdis yra rami, nes pasitiki ne savo, o Aukščiausiojo gاليا.

Jau daugybę metų manje kirba mintis: „Ar aš noriu gyventi rojuje, kuriame nebus mano draugų, artimųjų, kaimynų, bendradarbių?“ Tiesiogiai nebandau nė vienam nieko įrodinėti ar paveikti, tik stengiuosi gyventi taip, kad kuo daugiau kartu galėčiau nusivesti į rojų.

► Efoto.lt entuziastų įvaizdžio fotosesija.